

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ.
Συνεδρίαση: 27/11.07.05.

ΘΕΜΑ 24^ο: «Έγκριση ή μη καθαίρεσης υφισταμένων κτισμάτων για τη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας στο οικοδομικό τετράγωνο που περιβάλλεται από τις οδούς Αρδηττού, Κούτουλα, Θωμοπούλου και Κεφάλα στο Μετς (αναπομπή)»

Εισηγήτρια: Αικατέρινη Κυπαρίσση Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.

Η εισηγήτρια του θέματος, λαμβάνοντας το λόγο, αναφέρει το ιστορικό της υπόθεσης. Αναφέρει ότι πρόκειται για ένα θέμα, το οποίο έχει συζητηθεί επανειλημμένως στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο. Σε γενικές γραμμές, το Συμβούλιο γνωμοδοτούσε υπέρ της απαλλοτρίωσης αλλά η απαλλοτρίωση ποτέ δεν ολοκληρωνόταν. Το 1994 διενεργήθηκε ανασκαφική έρευνα από τη Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στο χώρο, όπου είχε πραγματοποιηθεί παλιότερα ανασκαφή από τον Σκιά και από τον Τραυλό. Επιβεβαιώθηκε η ανυπαρξία υλικού από το ναό, λόγω της χρήσης του οικοδομικού υλικού του και της κατεδάφισής του από κάποιο Τούρκο Πασά. Ο ναός είχε μετατραπεί αργότερα σε χριστιανική εκκλησία με μικρές προσθήκες. Το θέμα επανήλθε στο Συμβούλιο, το οποίο γνωμοδότησε υπέρ της απαλλοτρίωσης του χώρου για λόγους διατήρησης της ιστορικής μνήμης. Το μόνο αρχαιολογικό κατάλοιπο, το οποίο διασώζεται, είναι ένας αναλημματικός τοίχος του ναού. Παράλληλα, μαζί με αυτό το ανάλημμα, διατηρείται η παλιά όχθη του Ιλισού. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών του 1994 αποκαλύφθηκαν ρωμαϊκοί τάφοι. Η εισηγήτρια επισημαίνει ότι δεν είναι δυνατόν να δεσμεύονται οι ιδιοκτησίες για τόσα πολλά χρόνια. Πρόκειται για στέρηση χρήσης γης. Γι' αυτό το λόγο, άλλωστε, απεισάλη σχετικό έγγραφο από το Συνήγορο του Πολίτη.

Η κ. Αικ. Κυπαρίσση προτείνει να πραγματοποιηθεί ανασκαφικός έλεγχος σε όλο το χώρο. Αυτό προϋποθέτει την κατεδάφιση των ετοιμόρροπων κτισμάτων. Ο ανασκαφικός έλεγχος, κατά την άποψή της, θα είναι σύντομος λόγω της εμφάνισης βράχου σε μικρό βάθος. Στη συνέχεια θα αποφασιστεί αν θα διατηρηθεί ο αναλημματικός τοίχος και η παλαιά όχθη του Ιλισού.

Ο κ. Λ. Κολώνας, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟ, επισημαίνει ότι το θέμα είναι να γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο υπέρ ή κατά της πρότασης της Γ' ΕΠΚΑ, η οποία υποστηρίζει την κατεδάφιση των συγκεκριμένων μη διατηρητέων σπιτιών, καθώς και τη διενέργεια περαιτέρω δοκιμαστικής έρευνας.

Στη συνέχεια ακολουθεί διάλογος ανάμεσα στον Πρόεδρο και στην κ. Αικ. Κυπαρίσση σχετικά με την απόφαση κατεδάφισης της Πολεοδομίας των Αθηγών.

Η εισηγήτρια ενημερώνει τον Πρόεδρο ότι η Πολεοδομία δεν έχει ενοχλήσει την Αρχαιολογική Υπηρεσία για το θέμα των ετοιμόρροπων κτισμάτων. Έχει εκδοθεί απόφαση κατεδάφισης από το 1999, ενώ εκκρεμεί η απόφαση απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού. Ως προς το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, απαντά ότι έχουν παρέλθει όλοι οι χρόνοι που προβλέπονται για την απαλλοτρίωση.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι, με βάση τα παραπάνω, ο εξεταζόμενος χώρος δεν είναι υπό καθεστώς απαλλοτρίωσης.

Η εισηγήτρια προσθέτει ότι οι ενδιαφερόμενοι απευθύνθηκαν στο αντίγραφο του Πολίτη, το έγγραφο του οποίου βρίσκεται στο φάκελο, λόγω της ακύρωσης της απαλλοτρίωσης.

Στη συνέχεια ακολουθεί διάλογος ανάμεσα στον Πρόεδρο, στην εισηγήτρια και στον κ. Α. Παλιούρα, Ομότιμο Καθηγητή Βιζαντινής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Διευκρινίζονται κάποιες λεπτομέρειες που αφορούν στα υφιστάμενα κτίρια και στους κατοίκους καθώς και σε μια προσπάθεια στο παρελθόν, αν και ανεπιτυχής, ένταξης της περιοχής στην ενοτοίηση αρχαιολογικών χώρων.

Ο κ. Λ. Κολώνας τονίζει για άλλη μια φορά το γεγονός ότι το θέμα που εξετάζεται στο Συμβούλιο, δεν αφορά σε απαλλοτρίωση ή μη. Πρόκειται για την αποδοχή ή μη της πρότασης της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων για διενέργεια δοκιμαστικών τομών στον υπόλοιπο χώρο, προκειμένου να αποκαλυφθούν περαιτέρω στοιχεία και να δικαιολογήσει στη συνέχεια, το Υπουργείο Πολιτισμού το ποσό της απαλλοτρίωσης, όταν επανέλθει το όλο θέμα στο Συμβούλιο.

Ο κ. Β. Χανδακάς, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού, εκφράζει την άποψη ότι, από τη στιγμή που δεν υπάρχει πρακτικό κατεδάφισης παρά μόνο έκθεση ετοιμόρροπων από την αρμόδια Πολεοδομία, δεν είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού η κατεδάφιση. Η τελευταία πραγματοποιείται είτε από την Πολεοδομία είτε από τον ιδιοκτήτη. Σε διαφορετική περίπτωση εκφράζει την επιφύλαξη μήπως υπάρχει δικαστική επιπλοκή λόγω της κατεδάφισης κτιρίων που δεν είναι καν κηρυγμένα μνημεία.

Ο Πρόεδρος αναφέρεται στην εισήγηση, η οποία προτείνει τη διενέργεια ανασκαφής. Πρόκειται για ένα θέμα που χρονίζει 40 και περισσότερα χρόνια. Υπάρχει το δεδομένο ότι ο χώρος είναι αρχαιολογικός. Έχουν πραγματοποιηθεί απόπειρες εκ μέρους του Υπουργείου Πολιτισμού να απαλλοτριωθεί ο χώρος με ένα πολύ υψηλό κόστος, γεγονός το οποίο απέτρεψε την πραγματοποίησή της. Υπάρχει η εισήγηση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας για διενέργεια ανασκαφής, προκειμένου να αιτιολογηθεί η απαλλοτρίωση ή η μη των ακινήτων.

Η κ. Π. Βασιλοπούλου, Προϊσταμένη της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ρωτά αν ισχύει η απόφαση για κατεδάφιση των κτισμάτων.

Η κ. Αικ. Κυππαρίσση απαντά ότι υπάρχει μια έκθεση κατεδάφισης ετοιμόρροπων του 1999 από το Τμήμα Αυθαιρέτων και Επικινδύνων.

Η κ. Α. Χωρέμη θεωρεί ότι, εφ' όσον έχει διασωθεί ο τοίχος του άνδηρου, πάνω στο οποίο ήταν ο ναός, δεν αποκλείεται και στην τοιχοποίia των υπό κατεδάφιση ακινήτων να υπάρχουν εντοιχισμένα αρχαία ή και ενσωματωμένο τμήμα της υποθεμελίωσης του ναού. Ο Ι. Τραυλός έχει αναγνωρίσει βάσεις που ανήκουν στο ναό της Αγροτέρας Αρτέμιδος, οι οποίες βρίσκονται στη Ρωμαϊκή Αγορά. Υπάρχει η πιθανότητα να περισυλλεγούν κατά τη διάρκεια της κατεδάφισης, -η οποία θα τελεί υπό την παρακολούθηση της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων- και τα αρχιτεκτονικά μέλη του ναού, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό.

Ο Πρόεδρος διαβάζει το έγγραφο του Συντιγδρου του Πολίτη. «Όπως προκύπτει από τα πρακτικά του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου της 7/7/1964, αποφασίστηκε τότε η απαλλοτρίωση του χώρου και η απελευθέρωσή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

του από τις οικοδομές ενόψει του τότε αυξητούμενου σχεδίου πόλεως. Το '94 ενώσερτου έργου της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, αποφασίστηκε η διεύρυνσα ανασκαφής από την Γ' Εφορεία προκειμένου να διαπιστωθεί η υπάρξη ή μη των λειψάνων του αρχαίου ναού. Η έρευνα απέδειξε ότι ο ναός είναι μνημειακά ανύπαρκτος. Ακόμη και τα κατάλοπτα που είχε εντοπίσει ο Σκιάς κατά την έρευνά του, είχαν εξαφανιστεί αφ' ενός από τη διάνοιξη της παλαιάς οδού Αρδηπού που πέρνούσε μπροστά από τις συγκεκριμένες οικίες και από συγχρόνως κοινωφελών Οργανισμών, από την κατασκευή αυτών των οικιών γύρω στα 1920 αλλά και από τη διάνοιξη της οδού Κούπουλα στα χρόνια της δικτατορίας. Εντοπίστηκε και καθαρίστηκε εκ γέου το νεκροταφείο των υστερορωμαϊκών χρόνων στο ελεύθερο μέχρι σήμερα από κατασκευές οικόπεδο επί της οδού Αρδηπού 22. Η Γ' Εφορεία ύστερα από το πέρας της έρευνας, θεωρώντας μάλιστα ότι τώρα επιβάλλεται ακόμα περισσότερο να περισωθεί το σημείο αυτό της πόλης, εισηγήθηκε για άλλη μια φορά την απαλλοτρίωση ολόκληρου του συγκεκριμένου οικοδομικού τετραγώνου. Το '95 το ΚΑΣ γνωμοδότησε υπέρ της απαλλοτρίωσης του χώρου για λόγους ιστορικής μνήμης. Το '99, τέσσερα χρόνια μετά, το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, γνωστοποίησε στην πολιτική ηγεσία ότι το ποσό της αποζημίωσης είναι 472 εκατομμύρια κτλ., με ημερομηνία λήξης της προθεσμίας την 23/8/1999 και δεν είναι δυνατή η άμεση καταβολή του».

Ο Πρόεδρος προσθέτει ότι με βάση σχετικό ΦΕΚ του 2002 η απαλλοτρίωση ανακλήθηκε, με αποτέλεσμα το θέμα να επανατίθεται. Η Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων εισηγήθηκε την επανακήρυξη το 2001 δεδομένου ότι ο χώρος αυτός συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων Αθηνας και συγκεκριμένα στο έργο συνολικής ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου του Ολυμπείου. Η ΔΟΥ Αθηνών ανεβάζει το κόστος σε 1,5 εκατομμύριο δρχ. ανά τετραγωνικό μέτρο.

Κατόπιν συνεχίζει την ανάγνωση του εγγράφου του Συνήγορου του Πολίτη με τα ονόματα των φερομένων ως ιδιοκτητών «...στην περιοχή Μετς, το οποίο περιβάλλεται από τις οδούς Αρδηπού, Κούπουλα, Θωμοπούλου και Κεφάλα. Τα εν λόγω ακίνητα παραμένουν δεσμευμένα από το έτος 1964, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της αναφοράς, με την υπ' αριθμόν 32/2-7-2003 πράξη του, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδότησε για 10^η φορά υπέρ της απαλλοτρίωσης ή απ' ευθείας εξαγοράς του συνόλου του οικοδομικού τετραγώνου, δημοσίου εντάσσεται η συγκεκριμένη ιδιοκτησία, χωρὶς έως σήμερα να έχει ολοκληρωθεί η σχετική διαδικασία. Με δεδομένη την αδυναμία του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων να ανταποκριθεί στις οικονομικές απαιτήσεις που προέρχονται από απαλλοτριώσεις ιδιοκτησιών για λόγους προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, ακόμη και στις περιπτώσεις που έχει χορηγήσει στις προβλεπόμενες από το άρθρο 1 του νόμου 2895/2002 βεβαιώσεις, δημοσίες προκύπτει από το στοιχείο 1 σχετικό, καθώς και την έγγραφη διαβεβαίωση της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων δημοσίες που αποτυπώνεται ως το στοιχείο 2 σχετικό για αναπομπή του θέματος στο ΚΑΣ, προκειμένου να επανεξεταστεί, παρακαλούμε για την άμεση, εντός του μηνός Ιουλίου σύγκληση του ΚΑΣ και εξέταση του διότι σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των αναφερομένων, ο φάκελος της υπόθεσης δεν έχει ακόμη περιληφθεί στην ημερήσια διάταξη του ως άνω αργάνου προς συζήτηση. Ο Συνήγορος του Πολίτη ευελπιστεί στην άμεση ανταπόκρισή σας προκειμένου να αντιμετωπισθεί λασπελώς το ζήτημα της πολυετούς δέσμευσης της συγκεκριμένης ιδιοκτησίας. Χρύσα Καντζή - Βοηθός Συνηγόρου».

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι η συγκεκριμένη συνεδρίαση τραγματοποιείται με σκοπό να υπάρχει άμεση ανταπόκριση στο έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη.

Στο σημείο αυτό προσήλθαν οι: Ειρήνη Γρατσία, Αρχαιολόγος, εκπρόσωπος της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Γεωργία Θάνου, Υπορεξόυσια Δικηγόρος του Εξωραϊστικού Αθλητικού Συλλόγου «ΑΡΔΗΤΤΟΣ», του Συλλόγου Προστασίας Παριλισσίων περιοχών «Ο ΠΑΡΙΛΙΣΣΙΟΣ» και της Πρωτοβουλίας Κατοίκων Μετς, Ιωσήφ Ευφραίμιδης, Αρχιτέκτων Πολεοδόμος, εκπρόσωπος της Πρωτοβουλίας Κατοίκων Μετς.

Ο Πρόεδρος σημειώνει ότι το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο εξετάζει το θέμα της καθαίρεσης των υφισταμένων κτισμάτων για τη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας στο εν λόγω οικοδομικό τετράγωνο. Παράλληλα αναφέρεται και στην έγγραφη αναφορά του Συνηγόρου του Πολίτη προς το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, με το οποίο ζητείται να εξεταστεί το θέμα οπωσδήποτε μέσα στον ίούλιο.

Η κ. Ει. Γρατσία πληροφορεί τα μέλη ότι η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ασχολείται εδώ και αρκετά χρόνια με το θέμα του Ναού της Αγροτέρας Αρτέμιδος. Υποστηρίζει την απαλλοτρίωση του αρχαιολογικού χώρου σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου το 2003. Δεν είναι δυνατόν ένας τέτοιος χώρος να μην απαλλοτριωθεί έτσι, ώστε να διασωθούν όλα αυτά που φέρει. Ακόμα και αν δεν είχε βρεθεί τίποτε από αυτά που αποκαλύφθηκαν στις ανασκαφές, θα άγγει προστασίας. Η τελευταία είναι αναγκαία πολύ περισσότερο λόγω της εύρεσης αρχαιολογικών καταλοίπων στον εν λόγω χώρο και της πιθανότητας εύρεσης νέων στη συνέχεια. Αυτή την σημειώση σημειώνει η Ελληνική Εταιρεία και αυτό προτείνει.

Ο Πρόεδρος ρωτά ποια είναι αυτά που φέρει κατά την σημειώση της Εταιρείας.

Η κ. Ει. Γρατσία απαντά ότι στον εν λόγω χώρο σώζεται ένα μέρος του Παριλίσσιου τοπίου, η κοίτη του ποταμού και τμήμα του ναού. Ο ίδιος ο χώρος είναι ένα τοπόσημο. Γι' αυτό το λόγο θα έπρεπε να προστατευτεί και να συγκριθεί με τα iερά της Ακροπόλεως.

Η κ. Γ. Θάνου ζητά να καταθέσει ένα υπόμνημα, το οποίο συντάχθηκε πριν την παραλαβή των πρακτικών την προηγούμενη Τετάρτη. Την Πέμπτη ειδοποιήθηκαν, ύστερα από μεγάλο αγώνα.

Σε διευκρινιστική ερώτηση του Προέδρου, η κ. Γ. Θάνου απαντά ότι αναφέρεται στα πρακτικά του ΚΑΣ του 2002 και του 2003.

Ο Πρόεδρος ρωτά αν για τα συγκεκριμένα πρακτικά είχε εκδοθεί εκτελεστή διοικητική πράξη.

Η κ. Γ. Θάνου αναφέρεται στην Υπουργική Απόφαση, με βάση την οποία είναι δυνατή η χορήγηση πρακτικών σταυρού πολίτες εφόσον έχει εκδοθεί εκτελεστή διοικητική πράξη. Τονίζει ότι δεν μπορεί να καταργήσει το νόμο, ο οποίος δίνει το δικαίωμα σε κάθε πολίτη να πάρει τα πρακτικά. Τα αντίστοιχα για το θέμα πρακτικά δόθηκαν ύστερα από παραγγελία του Εισαγγελέα και από τρία εξώδικα των ενδιαφερόμενων συλλόγων. Η κ. Θάνου αναφέρει ότι είναι γνωστό ότι έχει κηρυχθεί ο iερός χώρος της Αγροτέρας Αρτέμιδος ως αρχαιολογικός χώρος από το 1960 και ότι δεν μπορεί να καταλάβει για ποιο λόγο ο τίτλος «Έγκριση ή μη οικοδόμησης του οικοδομικού τετραγώνου που

βρίσκαντα τα αναλήμματα του Ναού της Αγροτέρας Αρτέμιδος» αντικαταστάθηκε από τον τίτλο «Έγκριση ή μη καθαίρεσης υφιστάμενων κτιρίων για τη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας». Διερωτάται αν θα αποφανθεί το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο για την κατεδάφιση των προαναφερόμενων κτιρίων από τους ιδιοκτήτες ή αν θα την αναλάβει η Αρχαιολογική Υπηρεσία. Παρακαλεί να διευκρινιστεί η σημασία του τίτλου.

Ο Πρόεδρος θεωρεί ότι με βάση το ενδιαφέρον των συλλόγων για τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο θα συμφωνούσαν στη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας.

Η κ. Γ. Θάνου απαντά αρνητικά, διότι οι ανασκαφές πραγματοποιήθηκαν το 1994 και ήδη οι αρχαιολόγοι έχουν αποφανθεί για το χώρο. Το θέμα δεν είναι αν θα αποκαλυφθούν εκ νέου αρχαιολογικά κατάλοπτα. Πρόκειται για ένα χώρο ιστορικό και γι' αυτό πρέπει να διατηρηθεί. Στη συνέχεια διαβάζει τη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου του 2003.

«Γνωμοδοτεί ομόφωνα υπέρ της απευθείας εξαγοράς ή απαλλοτρίωσης του συνόλου του οικοδομικού τετραγώνου που περιβάλλεται από τις οδούς Αρδηπού, Κούτουλα, Θωμοπούλου και Κεφάλα στο Μετς για τους παρακάτω λόγους: α) Για την προστασία των εγκειμένων αρχαιοτήτων και του περιβάλλοντός τους, δεδομένου ότι στο χώρο αυτόν διασώζεται το μοναδικό Παριλίσσιο τοπίο με μικρό τμήμα του πρανούς της αρχαίας κοίτης του Ιλισσού, τμήμα βράχου και αναλήμματος του Παριλίσσιου Ιερού της Αρτέμιδος Αγροτέρας και μέρος νεκροταφείου της αρχαιότητας. β) Προκειμένου να ανασκαφεί και ο υπόλοιπος χώρος του οικοδομικού τετραγώνου μετά την κατεδάφιση των παλαιών οικιών και να ερευνηθεί η συνέχεια του νεκροταφείου και του Ιερού έτσι, ώστε να πραστατευθεί και να αναδειχθεί ο μοναδικής ιστορικότητας αυτός τόπος, ο οποίος περιβάλλεται από σημαντικότατα αρχαία μνημεία και χώρους, όπως το Ολυμπίειο και οι λόφοι Αγρας και Αρδηπού και συνυπάρχει με σύγχρονα μνημεία αρχιτεκτονικής όπως το Ζάππειο και το Καλλιμάρμαρο».

Απ' δι' αυτού αντιλαμβάνεται διαβάζοντας τη γνωμοδότηση, είναι ότι το Συμβούλιο γνωμοδοτεί υπέρ της απαλλοτρίωσης προκειμένου να διενεργηθεί ανασκαφή. Μέσα στα πρακτικά αναφέρεται ότι ήδη είναι γνωστό το τι θα βρεθεί. Επανερχόμενη στον τίτλο διερωτάται πώς μπορεί να γίνει η κατεδάφιση από ιδιοκτήτες, προκειμένου να γίνουν ανασκαφές, όταν θεωρείται ως προύπόθεση η απαλλοτρίωση του χώρου. Κατά την άποψή της είναι οξύμωρο. Δεν είναι δυνατόν τις ανασκαφές να τις αναλάβει ένας ιδιώτης, διότι, όταν θα γίνει η κατεδάφιση, ο ιδιώτης έχει τη δυνατότητα να κάνει δι. τι θέλει.

Ο Πρόεδρος επεμβαίνει λέγοντας ότι την ανασκαφή διενεργεί η Αρχαιολογική Υπηρεσία, εάν υπάρχει αντίστοιχη γνωμοδότηση. Δεν τη διενεργεί κανένας ιδιώτης.

Η κ. Γ. Θάνου ρωτά αν πρέπει να ανακληθεί η απαλλοτρίωση από τη στιγμή που διενεργείται η ανασκαφή με αυτόν τον τρόπο. Το θέμα, όμως, τίθεται ως θέμα κατεδάφισης προφανώς από τους ιδιοκτήτες.

Ο Πρόεδρος ενημερώνει την κ. Γ. Θάνου ότι γίνεται η κατεδάφιση προκειμένου να γίνει ανασκαφή, αν υπάρχει αντίστοιχη γνωμοδότηση.

Η κ. Γ. Θάνου συμπληρώνει ότι είναι αγαγκαία κάποια άδεια κατεδάφισης ή οικοδόμησης, για να υπάρχει τα αντίστοιχο δικαίωμα κατεδάφισης. Με αυτόν τον τρόπο, όμως, ανοίγεται ο δρόμος οικοδόμησης του οικοδομικού τετραγώνου.

Ο Πρόεδρος ρωτά για ποιο λόγο ιαχυρίζεται ότι η διενέργεια μιας ανασκαφής ανοίγει τον δρόμο για την οικοδόμηση.

Η κ. Γ. Θάνου πιστεύει ακράδαντα ότι το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο επί 40 ολόκληρα χρόνια, από το 1964 που έβγαλε την πρώτη γνωμοδότησή του μέχρι το 2003 που έβγαλε την τελευταία, γνωμοδότησε 7 φορές υπέρ της απαλλοτρίωσης. Στην πλειοψηφία τους οι γνωμοδοτήσεις ήταν ομόφωνες. Αναρωτιέται πώς είναι δυνατόν στη σημερινή συνεδρίαση το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο να ανατρέψει έγκυρες γνωμοδοτήσεις συναδέλφων από το 1964. Θέλει να πιστεύει ότι η γνωμοδότηση υπέρ της απαλλοτρίωσης θα συνεχιστεί, διότι κύριος στόχος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου είναι η προστασία των αρχαιολογικών χώρων.

Ο Πρόεδρος επεμβαίνει λέγοντας να μην τους υποδεικνύει τα καθήκοντας.

Η κ. Γ. Θάνου επισημαίνει ότι κτίρια που θα αποτελέσουν τη χειρίστη γειτνίαση για το μνημείο, θα μετατρέψουν το σωζόμενο ανάλημμα, έστω κι αν διασωθεί από την καταστροφή, σε μία ασυγχώρητη παραφωνία πρας το περιβάλλον και μία ενδεικτική διατήρηση, δυσερμήνευτη ακόμα και για τους ειδικούς.

Η κ. Γ. Θάνου απαντά ότι οι σύλλογοι που εκπροσωπεί έκαναν μια αναφορά στο Συνήγορο του Πολίτη, για να πάρουν τα αντίστοιχα πρακτικά, τα οποία παραχωρήθηκαν.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι ο Συνήγορος του Πολίτη είναι ένα δργανό σεβαστό και δεν έχει σημασία ποιος έκανε την αναφορά.

Η κ. Γ. Θάνου απαντά ότι καταθέτει την πληροφορία απλά για ενημέρωση. Συμπληρώνει ότι ο κ. Μπαύρας στη συνεδρίαση του Συμβουλίου του 2003 παρατηρεί, με βάση τα πρακτικά, ότι, για να γίνει ανασκαφή, θα πρέπει να δοθεί οικοδομική άδεια. Στη συνέχεια η κ. Παρλαμά θεωρεί ως μόνη λύση την απαλλοτρίωση, ώστε να καταστεί δυνατή η κατεδάφιση των υπαρχόντων ερεπωμένων κτισμάτων και να ανασκαφεί ο υπόλοιπος χώρος.

Ο Πρόεδρος τονίζει ότι την ανασκαφή πραγματοποιεί η Αρχαιολογική Υπηρεσία.

Η κ. Γ. Θάνου θεωρεί ότι δεν πρέπει καν να ληφθεί υπόψη το μεγάλο ποσό της απαλλοτρίωσης δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν να συσχετιστεί το οικονομικό στοιχείο με την ιστορικότητα ενός Ιερού Ναού και το θέμα της απαλλοτρίωσης. Είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Το ένα αφορά στην αρχαιολογική του αξία και το άλλο είναι δευτερεύον. Για το τελευταίο μπορεί να βρεθεί μια λύση. Η λύση, η οποία είχε προταθεί από την κ. Παρλαμά το 2003, ήταν ότι μπορούν διάφοροι φορείς να συμβάλουν στη δαπάνη για την απαλλοτρίωση του χώρου.

Ο Πρόεδρος ρωτά ποιο μήνα αναφέρθηκαν τα παραπάνω από την κ. Παρλαμά.

Η κ. Γ. Θάνου απαντά στις 2/7/2003.

Σε ερώτηση του Προέδρου για ποιο λόγο δεν συντελέστηκε η απαλλοτρίωση, η κ. Γ. Θάνου απαντά ότι η μη απαλλοτρίωση αποτελεί ένα πρόβλημα. Δε γνωρίζει για ποιο λόγο η πολιτική ηγεσία δεν έδωσε τα αντίστοιχα χρήματα. Γνωρίζει ότι εκδόθηκαν δύο αποφάσεις καθώς και ότι ανακλήθηκαν και οι δύο. Η μία ανακλήθηκε αυτοδίκαια, διότι πέρασε το 18μηνο. Η άλλη ανακλήθηκε λίγο πριν εκτινεύσει το 18μηνο και δεν καταβλήθηκαν τα χρήματα. Έχει κι εκείνη την απορία για ποιο λόγο τα χρήματα δεν έχουν καταβληθεί τόσα χρόνια. Ο χώρος δεν εντάχθηκε ούτε στην ενοποίηση των

αρχαιολογικών χώρων, η οποία χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ αρχικά είχε ενταχθεί ή θα μπορούσαν να δώσουν τα χρήματα από εκεί. Ο Πρόεδρος αναφέρει ότι η διαχείριση των χρημάτων δεν αφορά ούτε στο ΚΑΣ ούτε στην τωρινή πολιτική ηγεσία, διότι άλλοι έκαναν το τότε σχέδιο και άλλοι διαχειρίστηκαν τα χρήματα τότε.

Η κ. Γ. Θάνου σημειώνει ότι σαν πολίτες βλέπουν ότι δυνατότητα υπάρχει. Καλή θέληση πρέπει να υπάρχει. Είναι πεπεισμένη ότι το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο θα αναγνωρίσει την κατάσταση. Δεν μπορεί να πιστέψει ότι μετά από τόσες θετικές γνωμοδοτήσεις το Συμβούλιο θα γνωμοδοτήσει αρνητικά. Αν δοθεί το δικαίωμα κατεδάφισης στους ιδιοκτήτες, τότε η γνωμοδότηση του ΚΑΣ γίνεται αρνητική.

Ο κ. Ι. Ευφραίμης παρουσιάζει την «Πρωτοβουλία Κατοίκων Μετσ». Πρόκειται για μία κίνηση πολιτών, η οποία έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των τρεχόντων θεμάτων που αφορούν στο χώρο. Δεν έχουν νομική υπόσταση.

Σε διευκρινιστική ερώτηση του Προέδρου, ο κ. Ι. Ευφραίμης απαντά ότι κατοικεί στην περιοχή. Αν και η ανασκαφή είναι μια πάρα πολύ καλή μέθοδος αποκάλυψης μιας πληροφορίας, ο χώρος αυτός είναι ήδη τεκμηριωμένος. Με την εισαγωγή του θέματος στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αμφισβητείται η σπουδαιότητα του χώρου καθώς και η αιτιολογία, με βάση την οποία διατυπώθηκαν ομόφωνα επτά γνωμοδοτήσεις για την απαλλοτρίωσή του. Η προηγούμενη απόφαση αφορούσε στην απαλλοτρίωση ολόκληρου του οικοδομικού τετραγώνου και στη συνέχεια τη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας. Υπάρχει διαφοροποίηση στο αν διενεργείται μια ανασκαφή με σκοπό την έρευνα ενδιαφέροντος και την ανέγερη μιας οικοδομής και στο αν διενεργείται μια ανασκαφή λόγω της σπουδαιότητας ενδιαφέροντος και την αποκάλυψη περαιτέρω στοιχείων. Ο συγκεκριμένος χώρος είναι δεσμευμένος.

Ο κ. Ι. Ευφραίμης παρουσιάζει κάποιες φωτογραφίες, όπως φωτογραφία του Σβορώνου, όπου απεικονίζεται το τι υπήρχε και το τι βρέθηκε. Κάποιες παλιές φωτογραφίες απεικονίζουν την κοίτη του πτοταμού και το ανάλημμα. Σε μια φωτογραφία του 1870 αποδεικνύεται ότι στην περιοχή χτίστηκε μόνο ένα σπίτι. Αναφέρεται και στη σημερινή κατάσταση του οικοδομικού τετράγωνου, ο οποίος επί 40 χρόνια είναι ακατοίκητος. Αποτελείται από παλιά σπίτια και αυλές. Δεν διαφωνεί με την προηγούμενη γνωμοδότηση του Συμβουλίου. Πρέπει το Συμβούλιο να την υλοποιήσει και για το λόγο ότι η Αθήνα αποτελεί μια βεβαρημένη πόλη με το χαμηλότερο ποσοστό ελεύθερων χώρων και πρασίνου σε σχέση με το δομημένο χώρο σε όλη την Ευρώπη. Διαφωνεί με την οικοδόμηση σε αρχαιολογικούς χώρους ακόμα και μετά από ανασκαφή. Τάσσεται υπέρ της απαλλοτρίωσης και στη συνέχεια υπέρ της πραγματοποίησης έρευνας. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ιστορική μνήμη της περιοχής, η οποία επέζησε για πολλούς αιώνες. Στη συνέχεια παρουσιάζει στοιχεία που καταδεικνύουν τη σπουδαιότητα του χώρου και την προγενέστερη μορφή του, όπως τις γκραβούρες του Στούρεν Ριβέτ, το γνωστό σχέδιο του Τραυλού. Αυτός ο Ναός έχει ιστορική σημασία και σύμφωνα με τον αρχαιολογικό νόμο πρέπει να προστατευθεί. Δεν είναι δυνατόν να γίνονται οικοδομικές διευκολύνσεις. Ο κ. Ι. Ευφραίμης πιστεύει ότι αυτός ο χώρος, αν διαμορφωθεί, όπως είχε προτείνει το Συμβούλιο, θα φέρει εισόδημα στην πόλη. Γνωρίζει, από την επαφή του με το ΥΠΕΧΩΔΕ και με τον Δήμο της Αθήνας, ότι οι συγκεκριμένοι ενδιαφέρονται για τη διάσωση αυτού του χώρου και το θεωρούν ένα πάρα πολύ σημαντικό ιστορικό σημείο.

Ο Πρόεδρος ζητά να διευκρινιστεί πώς γνωρίζει το ενδιαφέρον των προαναφερόμενων φορέων.

Ο κ. I. Ευφραιμίδης απαντά ότι έχει μια επιστολή από την κ. Μπακογιάννη. Ο Πρόεδρος ρωτά και για το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Ο κ. I. Ευφραιμίδης απαντά ότι υπάρχει παλαιότερη επιστολή του ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία δηλώνει το ενδιαφέρον του για το συγκεκριμένο χώρο. Υπάρχουν και αποφάσεις, στις οποίες δηλώνεται η πρόθεση να μετατραπεί σε κοινόχρηστο χώρο. Κατανοεί τις δυσκολίες του Υπουργείου Πολιτισμού. Γι' αυτό το λόγο είναι αναγκαίο να βρεθούν δημιουργικοί τρόποι χρηματοδότησης ή συγχρηματοδότησης. Αναφέρεται και στις αλλαγές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς στον εξεταζόμενο χώρο. Λίγοι παραδοσιακοί ιδιοκτήτες παραμένουν. Έχουν εμφανιστεί καινούριοι και μάλιστα κάποιες εταιρείες έχουν αγοράσει οικόπεδα. Υπάρχει μία πίεση για την οικοδόμηση, γεγονός το οποίο προκαλεί ανησυχία.

Η Πρωτοβουλία Κατοίκων Μετς επιθυμεί να προστατευθεί ο χώρος, να απαλλοτριωθεί και μετά να γίνει η έρευνα, όπως, άλλωστε, ορίζει η απόφαση του 2003. Είναι διατεθεμένοι με κάθε τρόπο να στηρίξουν το Συμβούλιο στο να βρεθεί μια δημιουργική λύση. Δεν πρέπει να ξεκινήσει η διαδικασία έκδοσης άδειας κατεδάφισης από κάποιους ιδιώτες έτσι, ώστε να διενεργηθεί ανασκαφικός έλεγχος και στη συνέχεια να αποφασιστεί αν θα οικοδομηθεί ή όχι ο χώρος. Έχουν γίνει ήδη δύο φορές ζημιές στο χώρο. Η πρώτη έγινε από τον Χασεκή. Η δεύτερη επί Χούντας, όταν χτίστηκε η γωνιακή πολυκατοικία.

Στη συνέχεια ακολουθεί διάλογος ανάμεσα στον Πρόεδρο και στον κ. I. Ευφραιμίδη σχετικά με τις οικοδομές που έχουν κτιστεί κοντά στον αρχαιολογικό χώρο. Ο κ. I. Ευφραιμίδης επισημαίνει ότι στη συγκεκριμένη περιοχή δεν κατοικεί κανείς. Πρόκειται για ταλιά σπήλια και αυλές. Είναι γνωστό και στους ιδιοκτήτες ότι ο χώρος είναι αρχαιολογικός. Στη συνέχεια καταθέτει και μια αεροφωτογραφία που δείχνει τη θέση του σε σχέση με τα άλλα οικοδομήματα.

Στο σημείο αυτό αποχώρησαν οι κ.κ.: Ειρήνη Γρατσία, Αρχαιολόγος, εκπρόσωπος της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Γεωργία Θάγου, Πληρεξόντια Δικηγόρος του Εξωραϊστικού Αθλητικού Συλλόγου «ΑΡΔΗΤΤΟΣ», του Συλλόγου Προστασίας Παριλιστικών περιοχών «Ο ΠΑΡΙΛΙΣΣΙΟΣ» και της Πρωτοβουλίας Κατοίκων Μετς - Ιωσήφ Ευφραιμίδης, Αρχιτέκτων Πολεοδόμος, εκπρόσωπος της Πρωτοβουλίας Κατοίκων Μετς.

Στο σημείο αυτό προσήλθαν οι κ.κ.: Παντελής Νικολακόπουλος, μέλος του Δ.Σ. Συλλόγου Αρχιτεκτόνων - Αριστείδης Γουλιέλμος, Αρχιτέκτων, μέλος Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, Μεταπτυχιακός Φοιτητής της Προστασίας Μνημείων.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος αναφέρεται στην αντίδραση του Συλλόγου των Αρχιτεκτόνων, διότι διαβλέπουν μια πρόθεση ή μια σκέψη για αλλαγή της θέσης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, που επί χρόνια εκφράζεται, από το 1964, υπέρ της απαλλοτρίωσης του συνόλου του χώρου. Γι' αυτό το θέμα έστειλαν επιστολή στον Υπουργό Πολιτισμού και Πρωθυπουργό τον κ. Κ. Καραμανλή. Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων συμφωνεί απόλυτα με τη θέση του Συμβουλίου, διότι ο Ναός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους Ναούς του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

Ο Πρόεδρος ενημερώνει τον κ. Π. Νικολακόπουλο για το έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη με ημερομηνία 4/7/2005, το οποίο ζητεί αμέσα να συζητηθεί το θέμα.

Στη συνέχεια ο κ. Π. Νικολακόπουλος υποβάλλει κάποιες διευκρινιστικές ερωτήσεις σχετικά με τον τίτλο εισαγωγής και τον τρόπο διεξαγωγής των ανασκαφών σε παρόμοιες περιπτώσεις.

Ο Πρόεδρος απαντά ότι ανασκαφική έρευνα διενεργεί μόνο το Υπουργείο Πολιτισμού, όχι οι ιδιώτες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα καθαιρεθούν τα κτήρια, προκειμένου να γίνει μια ανασκαφή στο χώρο, η οποία θα χρηματοδοτηθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού, εάν υπάρξει σχετική γνωμοδότηση του ΚΑΣ και Υπουργική Απόφαση.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος ρωτά αν θα πραγματοποιηθεί η ανασκαφή, πριν ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση, γιατί η τελευταία εκκρεμεί.

Ο Πρόεδρος εξηγεί ότι η ανασκαφή διενεργείται, προκειμένου να αναδειχτούν όλα τα σημαντικά ευρήματα του χώρου.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος επιστημαίνει ότι έχουν γίνει επανειλημμένες ανασκαφές και, κατά την άποψή του, είναι δεδομένο το τι υπάρχει και τι δεν υπάρχει.

Ο Πρόεδρος διευκρινίζει ότι και η απόφαση του 2003 αναφερόταν στην αναγκαιότητα διεξαγωγής ανασκαφικής έρευνας και κατά συνέπεια τίποτα δεν είναι δεδομένο. Εξηγεί ότι το Υπουργείο Πολιτισμού έχει το δικαίωμα να προβεί σε ανασκαφή σε ιδιωτικό χώρο. Γι' αυτό το λόγο δεν πρέπει να προδικάζεται το αποτέλεσμα πριν την διατύπωση της γνωμοδότησης.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος τονίζει ότι ο Ναός της Αγροτέρας Αρτέμιδος αποτελεί ένα αναγγωρισμένο ήδη από το 1760 μνημείο, όταν κατεδαφίστηκε λόγω μιας ατύχους συγκυρίας. Η κατεδάφισή του δεν αναιρεί την έννοια του μνημείου.

Ο Πρόεδρος ζητά από τον κ. Π. Νικολακόπουλο να διευκρινίσει την έννοια του μνημείου.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος απαντά ότι μνημείο αποτελεί ένα αναγγωρισμένο κτίριο, το οποίο αποτελεί σημείο αναφοράς για την πόλη της Αθήνας διαχρονικά. Ο συγκεκριμένος ναός είναι ένας από τους σημαντικότερους ναούς του 5^{ου} αιώνα π.Χ., το οποίο επισκέπτονταν όλοι οι περιηγητές και το κατέγραφαν με απόλυτη λεπτομέρεια. Χαρακτηριστικά είναι τα σχέδια των Στιούαρτ και Ρέβετ. Πρόκειται για ένα ναό του Καλλικράτη, ο οποίος δεν είναι καλό να υποβιβάζεται σε ένα τυχαίο κτίριο.

Στη συνέχεια ακολουθεί διάλογος ανάμεσα στον Πρόεδρο και στον κ. Π. Νικολακόπουλο σχετικά με την έννοια μνημείο.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος επεμβαίνει λέγοντας ότι οι ιστορικοί τόποι, δημοσίες Μαραθώνας, υπόκεινται στην προστασία του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ο Πρόεδρος απαντά ότι υπάρχουν και ιστορικοί τόποι που κτίστηκαν, δημοσίη Φλώρινα.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος τονίζει ότι, ακόμα κι αν ένα μνημείο υποστεί μία πολύ σοβαρή καταστροφή, δημοσίες κατά τη διάρκεια ενός πτολέμου, δεν αναιρείται η έννοια του μνημείου, του χώρου δηλαδή, στον οποίο βρίσκεται, ίδιαίτερα όταν είναι συνδεδεμένο με ακώνες παρουσίας. Ο συγκεκριμένος ναός ήταν ένας πολύ σημαντικός λατρευτικός τόπος. Υπάρχουν 38 βιβλιογραφικές αναφορές για αυτόν και έχουν αναπτυχθεί διάφορες απόψεις σχετικά με τη ή τις λατρευόμενες θεότητες και τις τελετές, με τις οποίες συνδέεται. Σε κάθε περίπτωση, όμως, είναι ένας πολύ σημαντικός ναός για την πόλη της Αθήνας. Είναι συνδεδεμένος με τον Ιλισό και είναι το μοναδικό σημείο, στο οποίο ακόμα διακρίνεται η αρχαία κοίτη. Απότελεί ένα ουσιαστικό σημείο αναφοράς, το οποίο εξακολουθεί να απασχολεί τη διεθνή επιστημονική κοινότητα ακόμα κι αν δεν έχουν διασωθεί σημαντικά υλικά κατάλοιπα. Αν και δεν είναι πιθανό ότι θα

Βρεθεί κάποιο στοιχείο του ναού κατά τη διάρκεια της ανασκαφής, ο σύλλογος Αρχιτεκτόνων θεωρεί ότι είναι ένας πολύ σημαντικός χώρος, ένα σημείο σημαντικό για την πόλη της Αθήνας από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα. Γι' αυτό το λόγο πρέπει σαφέστατα να διατηρηθεί. Είναι ξεκάθαρα υπέρ της συνολικής απαλλοτρίωσης του οικοδομικού τετραγώνου, διτις έχει οριστεί από τη γνωμοδότηση του ΚΑΣ το '64. Ο σύλλογος Αρχιτεκτόνων πιστεύει ότι είναι πολύ σημαντική η σχέση του συγκεκριμένου χώρου με την όλη λογική της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας. Παραδέτει, επίσης, κάποιες ασπρόμαυρες φωτογραφίες, μέρος της εργασίας του κ. Αριστείδη, που δείχνουν πώς είναι ο χώρος και πώς θα ήταν εάν υπήρχε ο Ναός της Αγροτέρας Αρτέμιδος σήμερα. Η πιθανή αναστήλωση του ναού έγινε με βάση τα σχέδια των Στιούαρντ και Ρέβετ. Ήταν λίγο μεγαλύτερος από το ναό της Αθηνάς αλλά υπήρχε και όλη η βάση του Ναού και ο χώρος, τον οποίο χρειάζεται, για να αναδειχθεί αυτό το στοιχείο.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος συμπληρώνει ότι τα υλικά κατάλοιπα που έχουν διασωθεί είναι το άνδηρο και τα λαξεύματα στο βράχο της θεμελίωσης.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος αντιπαραβάλλει μια από τις προαναφερόμενες φωτογραφίες με την αποτύπωση του κιονόκρανου του Ναού από τον Στιούαρντ και Ρέβετ. Είναι γνωστά με κάθε λεπτομέρεια όλα τα στοιχεία του Ναού, ενώ δεν έχουν διασωθεί. Θεωρεί ότι είναι σημαντική η ύπαρξη διεθνούς | ενδιαφέροντος για το ναό αυτόν.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος επιβεβαιώνει ότι πολλοί ερευνητές ασχολούνται με το μνημείο. Σχεδόν κάθε χρόνο εκδίδονται δυο δημοσιεύσεις, αν και δεν υπάρχουν υλικά κατάλοπτα. Αυτό σημαίνει ότι θεωρείται μνημείο.

Αφού κατατίθεται η λίστα με τις σχετιζόμενες με το μνημείο δημοσιεύσεις, ο κ. Π. Νικολακόπουλος εκφράζει την άποψη ότι η πολιτεία, εάν ήθελε, θα μπορούσε να υλοποιήσει την απαλλοτρίωση.

Ο Πρόεδρος ρωτά αν ως Σύλλογος έκανε στο παρελθόν κάποια διαμαρτυρία λόγω της μη υλοποίησης της απαλλοτρίωσης, η οποία εκκρεμεί από το 1964.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος απαντά ότι ως σύλλογος έχουν συμμετάσχει επτάνειλημένα στο θέμα αυτό. Προσθέτει ότι η Μελίνα Μερκούρη είχε δεσμεύσει το ποσόν αυτό. Στη συνέχεια αποδεσμεύτηκε από τον επόμενο Υπουργό Πολιτισμού. Υποστηρίζει, επίσης, ότι η γυναική πολυκατοικία, που είναι αμέσως μετά το χώρο, πρέπει να κατεδαφιστεί.

Σε ερώτηση του Προέδρου αν οι πολυκατοικίες που βρίσκονται πίσω από τον εξεταζόμενο χώρο επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα το μνημείο, ο κ. Π. Νικολακόπουλος απαντά ότι η μπροστινή, η οποία χτίστηκε επί Δικτατορίας, το επηρεάζει, διότι έχει κόψει ένα τμήμα του Ναού.

Στη συνέχεια ακολουθεί διάλογος ανάμεσα στον Πρόεδρο, στον κ. Π. Νικολακόπουλο και στον κ. Α. Γουλιέλμο σχετικά με τις πολυκατοικίες που βρίσκονται πλησίον του χώρου.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος αναφέρει ότι υπάρχει μία ζώνη στο πίσω μέρος και εκτός του υπό απαλλοτρίωση οικοπέδου επάνω από το δρόμο, όπου υπάρχουν 4 – 5 παλιά κτίσματα πολύ μικρής κλίμακας. Από αυτά κάποια κατοικούνται και κάποια δχι. Στην πραγματικότητα τα συγκεκριμένα κτίρια αποτελούν μία ζώνη μετάβασης, ένα ωραίο «background» για έναν τέτοιο τόπο. Η συγκεκριμένη δεν έχει καμία σχέση με τις τεράστιες πολυκατοικίες πίσω από το Λόφο του ΜΕΤΣ, μια ιστορική γειτονιά, όπου ακόμα διατηρούνται αρκετά νεοκλασικά.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος θέτει το θέμα της κατεδάφισης της πολυκατοικίας, ως έναυσμα μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής. Θα πρέπει, κατά την άποψή του, να υπάρχει κάποιο πρόγραμμα, το οποίο θα πραγματοποιηθεί μελλοντικά αλλά μέσα σε μία λογική ενοποίησης κάποιου χώρου με μία ενιαία θεώρηση.

Ο κ. Ν. Μουρτζάς, Γεωλόγος, Διδάκτορας του Ε.Μ. Π., αναφέρει ότι η συγκεκριμένη πολυκατοικία έχει δύο υπόγεια. Ρωτά αν θα απαλλοτριωθεί, θα γκρεμιστεί και θα μπαζωθεί.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος απαντά ότι θα πραγματοποιηθεί αποκατάσταση εδαφών στο φυσικό ανάγλυφο.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος συνεχίζει λέγοντας ότι, από τη στιγμή που είναι δυνατόν να αποκατασταθεί ο χώρος του ναού, είναι προτιμότερο αυτός ο χώρος να έχει μία ανάσα γύρω του, παρά να συνορεύει με τη μεσοτοιχία μιας τεράστιας πολυκατοικίας η οποία έχει κόψει και τμήμα του Ναού. Θα πρέπει να υπάρχει η αίσθηση του αρχαιολογικού χώρου.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι υπάρχουν περιπτώσεις στημαντικών μνημείων, τα οποία δεν υπάρχουν, με τεράστια επιστημονική βιβλιογραφία σε τόπους που έχουν οικοδομηθεί. Δεν πτώει, όμως, να υπάρχει επιστημονικό ενδιαφέρον, με βάση τις μαρτυρίες, οι οποίες έχουν κατατεθεί.

Ο κ. Α. Γουλιέλμος θεωρεί ότι η περίπτωση είναι πραγματικά μοναδική, γιατί το συγκεκριμένο μνημείο και ο τόπος, στον οποίο είχε ανεγερθεί, είναι γνωστοί με φοβερή λεπτομέρεια. Επιπλέον ο χώρος παραμένει ελεύθερος.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος αναφέρει ότι ο σύλλογος Αρχιτεκτόνων θεωρεί αδιανόητο να εγκριθεί οποιασδήποτε μορφή κτιρίου μέσα σε αυτό το χώρο. Δε συμφωνεί με την προστασία ενδός τμήματος μόνο, άποψη η οποία διατυπώνεται και από τα παλαιότερα πρακτικά. Τάσσεται υπέρ της απαλλοτρίωσης και προστασίας του χώρου από τη στιγμή που ο τελευταίος είναι ελεύθερος και έχουν εκδοθεί τόσες αποφάσεις.

Ο κ. Α. Παλιούρας, Ομότιμος Καθηγητής Βιζαντινής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, διαμαρτύρεται, γιατί οι προγενέστεροι ομιλητές φαίνεται σαν να μονοπωλούν την ευθύνη και την ευαισθησία για το συγκεκριμένο μνημείο, ενώ τα μέλη του Συμβουλίου παρουσιάζονται σαν να μην τη διαθέτουν. Κατανοεί ότι υποστηρίζουν μια ιερή υπόθεση. Κάνει σαφές ότι τα μέλη του Συμβουλίου απαρτίζεται από σεβαστούς καθηγητές Πανεπιστημίου της Αρχαιολογίας ή από αρχαιολόγους, οι οποίοι υποστηρίζουν με τον ίδιο ζήλο την ίδια υπόθεση. Θεωρεί ότι υπήρξαν πολλά υπονοούμενα δχι μόνο για τα πρόσωπα αλλά και για το θεσμό.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος ζητά συγγνώμη αν θίχτηκαν τα μέλη. Επισημαίνει τη διαφορά του τίτλου για το ίδιο θέμα ανάμεσα στη συνεδρίαση του προηγούμενου Μάρτη μετά από επιστολή του συλλόγου αρχιτεκτόνων στον πρωθυπουργό και στη σημερινή.

Στη συνέχεια ακολουθεί διάλογος ανάμεσα στον Πρόεδρο και στον κ. Π. Νικολακόπουλο, κατά τη διάρκεια του οποίου διευκρινίζεται από τον Πρόεδρο ότι το Συμβούλιο καθορίζει τη θεματολογία του και κανένας δεν έχει δικαίωμα να επέμβει. Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι το Συμβούλιο κρίνει λαμβάνοντας πάρα πολλά στοιχεία υπόψη του, τη σπουδαιότητα του χώρου αλλά και τα δικαιώματα των ιδιοκτητών, των οποίων η περιουσία έχει δεσμευτεί τα τελευταία 40 χρόνια.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος απαντά ότι σέβεται την άποψη του Προέδρου. Τονίζει, όμως, ότι το πάτε απαλλοτριώνεται κάτι και το πάτε αποδεσμεύονται τα χρήματα είναι μία πολιτική απόφαση. Το Υπουργείο Πολιτισμού έχει ξοδέψει

άπειρα χρήματα για άλλες ιστορίες πολύ αμφιλεγόμενες, όπως η Ολυμπιάδα, για την οποία ξοδεύτηκαν απίστευτα χρήματα μετά από μια πολιτική απόφαση.

Ο κ. Ν. Μουρτζάς ζητά να αναφερθούν οι επιστολές διαμαρτυρίας πριν από την τελευταία επιστολή στον κ. Πρωθυπουργό, από το Διοικητικό Συμβούλιο και τον Πρόεδρο του κ. Γεωργακόπουλο.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος καταθέτει την τελευταία.

Ο Πρόεδρος ζητά να διευκρινιστεί πότε διλοτε ενέργησε ο σύλλογος αρχιτεκτόνων με βάση τα προλεγόμενα του κ. Π. Νικολακόπουλου ότι υπάρχει ένα ιστορικό στην υπόθεση.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος απαντά ότι έχουν πραγματοποιηθεί ενέργειες καθώς και διαμαρτυρίες για το συγκεκριμένο θέμα, η οποία επανέρχεται συνεχώς.

Ο Πρόεδρος θεωρεί ενδιαφέρον να λάβουν γνώση σχετικά με την παλαιότερη αλληλογραφία του συλλόγου αρχιτεκτόνων.

Ο κ. Π. Νικολακόπουλος απαντά ότι ο σύλλογος αρχιτεκτόνων ταυτίζεται πλήρως με τη γνωμαδότηση του Συμβουλίου του 1964, που τάσσεται υπέρ της απαλλοτρίωσης του χώρου και της προστασίας του. Το εμπόδιο, κατά την άποψή του, είναι καθαρά θέμα πολιτικής.

Στο σημείο αυτό απεχώρησαν οι κ.κ.: Παντελής Νικολακόπουλος, μέλος του Δ.Σ. Συλλόγου Αρχιτεκτόνων – Αριστείδης Γουλιέλμος, Αρχιτέκτων, μέλος Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, Μεταπτυχιακός Φοιτητής της Προστασίας Μνημείων και προσήλθαν ο κ. Κυριάκος Δοντάς και ο κ. Σωτήρης Αντωνίου δικηγόροι και οι κ. κ. Περικλής Λιβάς και Περικλής Διβάς ιδιοκτήτες και η κα Μαρία Αργυράκη – Οικονόμου ιδιοκτήτρια.

Ο Πρόεδρος ζητά εν συντομία την άποψη των ενδιαφερομένων σχετικά με το θέμα, για το οποίο ο Συνήγορος του Πολίτη με έγγραφό του αιτείται να εξεταστεί.

Ο κ. Κ. Δοντάς παρουσιάζει τους υπόλοιπους ιδιοκτήτες των ακινήτων, οι οποίοι δεν ήταν δυνατόν να παρευρεθούν και των οποίων η περιουσία έχει δεσμευτεί. Πρόκειται για έναν Κύπριο και για τους κληρονόμους του αείμνηστου Παναγιώτη Κανελλόπουλου. Οι τελευταίοι, λόγω της ανάμειξής τους με την πολιτική, δεν ήθελαν να παρασταθούν. Συγκεκριμένα ο κ. Σπήλιος ήταν υποψήφιος με το κυβερνών κόμμα και δεν ήθελε να θεωρηθεί ότι με την παρουσία του επιδιώκει να επηρεάσει το Συμβούλιο. Κατανοεί ότι το θέμα αφορά στην κατεδάφιση των υπαρχόντων ετοιμόρροπων παλαιών κτισμάτων και στη διενέργεια ανασκαφής και έρευνας υπό τα κτίσματα.

Ο Πρόεδρος ζητά να διευκρινιστεί αν οι ιδιοκτήτες έχουν κάποια αντίρρηση σχετικά με την κατεδάφιση των ετοιμόρροπων κτιρίων και τη διενέργεια ανασκαφής.

Ο κ. Κ. Δοντάς αναφέρεται στην ηθική και οικονομική ταλαιπωρία που έχουν υποστεί οι ιδιοκτήτες τα τελευταία 15 με 20 χρόνια. Οι ιδιοκτήτες, κατ' ανοχή δε θέτουν θέμα. Θα δεχθούν να κατεδαφιστούν τα κτίσματα και να διενεργηθούν οι ανασκαφές από το Υπουργείο Πολιτισμού. Θα μπορούσαν, μάλιστα, να συμβάλουν οικονομικά στη χρήση εκσκαφικών μηχανημάτων ελαφριάς μορφής, ώστε να μη δημιουργήσουν προβλήματα στην κατεδάφιση. Οι ιδιοκτήτες επιθυμούν να πραγματοποιηθεί η κατεδάφιση σύμφωνα με τους κανόνες των αρχαιολογικών υπηρεσιών. Δέχονται να συμβάλουν και στη δαπάνη αυτή με την προϋπόθεση ότι οι παραπάνω ενέργειες θα πρέπει να συντελεστούν σύντομα.

Ο Πρόεδρος ρωτά τον κ. Κ. Δοντά πώς εκτιμά τις αντιδράσεις μέρους του Τύπου και συλλόγων.

Ο κ. Κ. Δοντάς θεωρεί ότι οι συγκεκριμένες αντιδράσεις οφείλονται περισσότερο σε ονειροφαντασιώσεις, παρά στην πραγματικότητα. Η αρχαιολογική πλευρά του θέματος έχει λυθεί, διότι έχουν γίνει ανασκαφές στον ελεύθερο χώρο, οι οποίες έχουν αποδείξει ότι δεν υπάρχει ίχνος αρχαίου στα περί αν ο λόγος ακίνητα. Με τις νέες ανασκαφές δε θα μείνει καμία αμφιβολία σε κανέναν. Θεωρεί ότι το ανάλημμα, το οποίο βρέθηκε, είναι άνευ ιδιαίτερης σημασίας. Διερωτάται για ποιο λόγο υπάρχουν αντιδράσεις. Θεωρεί ότι επιδιώκεται η εξασφάλιση θέας και αέρα μπροστά στο Ζάππειο από ορισμένους ιδιοκτήτες, όπως από την κ. Δέσποινα Παπαδοπούλου, ιδιοκτήτρια κάποιου ορόφου στο διπλανό οικόπεδο όπου έχει ανεγερθεί πολυκατοικία πολυώροφη και από έναν εφοπλιστή, τον κ. Λίρα. Ο τελευταίος απευθυνόμενος στον πρώην γενικό γραμματέα κ. Θωμά, αναφέρει ότι αγόρασε σπίτι στην αδελφή του, για να έχει θέα. Ο κ. Κ. Δοντάς επισημαίνει ότι το οικόπεδο, για το οποίο ενδιαφέρεται, βρίσκεται μεταξύ δύο πολυκατοικιών.

Ο κ. Β. Χανδακάς ρωτά αν ο κ. Κ. Δοντάς και ο Σ. Αντωνίου εκπροσωπούν το σύνολο των ιδιοκτητών του οικοδομικού τετραγώνου.

Ο κ. Σ. Αντωνίου απαντά ότι εκπροσωπούν τις οικογένειες Λιβά, Λιβανού, την οικογένεια Πίσσα και την οικογένεια Γρίλου. Δεν εκπροσωπούν το κομμάτι που βρίσκεται στη γωνία των οδών Αρδηττού και Κούτουλα.

Ο κ. Β. Χανδακάς ρωτά αν υπάρχει κτίσμα στο τελευταίο οικόπεδο, για το οποίο υπάρχει η επιθυμία κατεδάφισης.

Ο κ. Σ. Αντωνίου απαντά ότι δεν υπάρχει κτίσμα στο συγκεκριμένο οικόπεδο.

Ο κ. Κ. Δοντάς τάσσεται εναντίον της δημιουργίας χώρου πράσινου στον εξεταζόμενο χώρο. Αν και η έλλειψη πράσινου αποτελεί πρόβλημα των Αθηνών, δε θα πρέπει με πρόσχημα τις αρχαιότητες, να δημιουργούνται χώροι πράσινου, στοιχεία που εντάσσονται στην αρμοδιότητα άλλου Υπουργείου. Η ιδέα της παραϊλισίου κοίτης αναιρείται από τη διέλευση μπροστά από τα εν λόγω οικόπεδα της λεωφόρου Αρδηττού. Θεωρεί ότι δλα τα παραπάνω αποτελούν προσχήματα. Οι συγκεκριμένοι παρίστανται με σκοπό να συναίνεσσον στην αποδοχή της εισήγησης, να αρθεί οποιαδήποτε αμφιβολία και να μην υπάρχουν ανεύθυνα δημοσιεύματα. Τάσσονται υπέρ της διενέργειας ανασκαφής έτσι, ώστε να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχει κανένα αρχαίο. Σε περίπτωση που βρεθούν αρχαία, θα πρέπει να απαλλοτριωθεί το ακίνητο με βάση το αναθεωρημένο Σύνταγμα.

Η κ. Ε. Μακρή, Αρχιτέκτονας, Διευθύντρια Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ, ζητά πληροφορίες σχετικά με την πολυκατοικία που χτίστηκε το 1967. Ρωτά, επίσης, αν για τα υπόλοιπα πολυώροφα γνωρίζουν τη χρονολογία κατασκευής τους και αν υπήρχαν αντιδράσεις από άλλους ιδιώτες, διαν οικοδομήθηκαν.

Ο κ. Σ. Αντωνίου δε γνωρίζει.

Ο κ. Π. Λίβας παραθέτει κάποιες πληροφορίες σχετικά με το κτίριο που χτίστηκε επί δικτατορίας, όπου υπάρχει και το διαμέρισμα της Δέσποινας Παπαδοπούλου, καθώς και για το κτίριο ιδιοκτησίας κ. Καγκελάρη.

Ο κ. Σ. Αντωνίου αναφέρει το ιστορικό της υπόθεσης. Όσον αφορά στα ακίνητα των εντολέων τους, ολόκληρο το Ο. Τ. έχει χαρακτηριστεί ως αρχαιολογικός χώρος με δύο αποφάσεις. Η πρώτη απόφαση του 1956

αφορούσε στην προστασία του λόφου του Αρδηττού. Η δεύτερη απόφαση του 1960 χαρακτήριζε τα ακίνητα σε ζώνη 50 μέτρα εκατέρωθεν της κοίτης του Ιλισού ως αρχαιολογικό χώρο. Έκτοτε τα εν λόγω ακίνητα τελούν υπό καθεστώς πλήρους δέσμευσης. Εισήχθηκαν για πρώτη φορά στο ΚΑΣ στις 20/6/64. Από τότε έχουν εισαχθεί στο ΚΑΣ άλλες 10 φορές, προκειμένου να γνωμοδοτήσει αν συντρέχουν οι από το νόμο προϋποθέσεις για την απαλλοτρίωση ή την απευθείας εξαγορά. Πέραν τούτου έχουν κηρυχθεί και 3 φορές σε απαλλοτρίωση. Πρώτη φορά κηρύχθηκε το 1973, όταν αγόρασε το σπίτι η κα Δέσποινα Παπαδοπούλου, με το αιτιολογικό ότι υπήρχε κάποιος ναός στην περιοχή, ο οποίος αναφερόταν από περιηγητή του προηγούμενου αιώνα. Η απαλλοτρίωση αυτή ανακλήθηκε το 1974 μετά από σχετική εισήγηση του ΚΑΣ, γνωμοδοτώντας ότι δε συντρέχουν οι εξαγόμενες από το νόμο προϋποθέσεις και αίρεται η απαλλοτρίωση. Εν συνεχεία κηρύσσουν για δεύτερη φορά απαλλοτρίωση το 1987 επί υπουργίας της Μελίνας Μερκούρη, επικαλούμενη τις δύο αποφάσεις του 1956 και του 1960. Το λυπηρό είναι ότι η απαλλοτρίωση αυτή έμεινε στα χαρτιά. Δεν ξεκίνησαν καν οι διαδικασίες από πλευράς του ελληνικού δημοσίου για απαλλοτρίωση των ακινήτων και καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης. Το 1995 μετά από σχετική γνωμοδότηση του ΚΑΣ, απαλλοτριώνεται πλέον για την ανάδειξη, συντήρηση και προστασία του ιερού της Αρτέμιδος της Αγροτέρας. Οι ιδιοκτήτες -και αυτό είναι το παράπονό τους-, από πλευράς τους έδειξαν όλο το απαιτούμενο ενδιαφέρον. Προχώρησαν τάχιστα όλες τις διαδικασίες τόσο στο Μονομελές Πρωτοδικείο για την έκδοση απόφασης για προσωρινή τιμή μονάδας, δύο και στο Εφετείο, όπου εκδόθηκε και οριστική απόφαση το 1998. Το ελληνικό δημόσιο δεν κατέθεσε μέσα στη 18μηνη προθεσμία που είχε από το νόμο την επιδικασθείσα αποζημίωση και ήρθη αυτοδικαίως η απαλλοτρίωση του 1995. Η Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού, 10 μέρες πριν από την εκπίνεση της 18μηνης προθεσμίας στέλνει έγγραφο στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων και ζητά να χαρακτηριστούν τα υπάρχοντα κτίσματα, τα μισογκρεμισμένα κτίσματα, ως ιστορικά μνημεία. Είχαν επίγνωση του γεγονότος ότι για τα κτίσματα αυτά εκκρεμούσαν και εκκρεμούν τελεσδίκα πρωτόκολλα κατεδάφισης από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων, με τα οποία χαρακτηρίστηκαν ως άμεσα κατεδαφιστέα και επικίνδυνα για τη δημόσια ασφάλεια. Η ενέργεια αυτή πραγματοποιήθηκε με σκοπό να εξοικονομηθούν άλλα 2 χρόνια. Τότε το θέμα εισήχθηκε στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων και συζητήθηκε στο Συμβούλιο για να αποφανθεί ότι αυτά τα μνημεία δεν έχουν καμιά ιστορική αξία. Το παράδοξο είναι ότι υπήρχε και αντίθετη εισήγηση από την κ. Αλεχτορίδου η οποία έκανε έκθεση αυτοψίας. Αφού πέρασε η 18μηνη προθεσμία, εκδόθηκε πλέον η βεβαιωτική απόφαση από τον Υπουργό κ. Βενιζέλο και τον Υφυπουργό Οικονομικών. Δημοσιεύεται η συγκεκριμένη απόφαση το Φεβρουάριο του 2002 στο ΦΕΚ. Κατατίθεται αίτηση στο ΚΑΣ από τους ιδιοκτήτες επειδή σε όλες τις συνεδριάσεις του ΚΑΣ δεν ακούγονταν. Με τη συγκεκριμένη αίτηση ζητείται, αφού έχει ανακληθεί η απόφαση, αν κάποτε εισαχθεί ξανά το θέμα των συγκεκριμένων ακινήτων στο ΚΑΣ να ειδοποιηθούν οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι με σκοπό να παρασταθούν και να εκθέσουν τις απόψεις τους για πρώτη φορά. Το Φεβρουάριο του 2002 εισάγεται αιφνίδια και εκτός ημερήσιας διάταξης το θέμα των ακινήτων στο ΚΑΣ και διατυπώνεται γνωμοδότηση υπέρ της απαλλοτρίωσης των ακινήτων. Αν το Συμβούλιο επιθυμεί να δώσει μια λύση, η οποία θα ικανοποιεί το περί δικαίου αίσθημα,

λαρματονομένου υπόψη ότι οι ιδιοκτήτες ταλαιπωρούνται 50 χρόνια και αν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι στη γωνία Αρδηττού και Κούτουλα υπάρχει κάποιο ανάλημμα που αποδεικνύει την ύπαρξη ενός ναού στο ιερό της Αρτέμιδος της Αγροτέρας, πρέπει να υιοθετηθεί η άποψη της κ. Παρλαμά. Η τελευταία αφορούσε στην απαλλοτρίωση της γωνίας, όπου διασώζεται αυτό το ανάλημμα, με σκοπό να περισωθεί η ιστορική μνήμη και στην αποδέσμευση του υπόλοιπου τετράγωνου. Η πρόταση της κ. Παρλαμά δεν έγινε δεκτή. Μετά τη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου το Φεβρουάριο του 2002 κατατέθηκε μια άλλη αίτηση στο Συμβούλιο και με συνεχή έγγραφα στην τότε πολιτική ηγεσία του Υπουργείου ζητείται να επανέλθει το θέμα προς συζήτηση έτσι, ώστε να παραστούν και να εκτεθούν οι απόψεις τους. Το θέμα επανήλθε το 2003. Χωρίς να επακολουθήσει καμία ανασκαφική έρευνα, τα μέλη τα οποία είχαν μειοψηφήσει στη συνεδρίαση του Συμβουλίου το Φεβρουάριο του 2002, τάχθηκαν ομόφωνα υπέρ της απαλλοτρίωσης της γωνίας ή της απευθείας εξαγοράς. Η αιτιολογία πλέον ήταν να διασωθεί η ιστορική μνήμη, ως σημείο ιστορικής αναφόρας, η κοίτη του Ιλισού, αν είναι δυνατόν. Ο Ιλισός από το Παναθηναϊκό Στάδιο είναι οικοδομημένος. Το μόνο κομμάτι που δεν είναι οικοδομημένο είναι το ακίνητό τους. Κάτω από αυτό είναι τα δύο ρεύματα ανόδου και καθόδου της Αρδηττού. Εππιλέον αρχίζει το επικλινές, το οποίο κατεβαίνει μέχρι τον Ιλισό, όπου βρίσκεται το εθνικό κολυμβητήριο, ο Εθνικός Γυμναστικός Σύλλογος κλπ. Η άποψη των ιδιοκτητών είναι ότι στα ακίνητά τους δεν υπάρχουν αρχαία. Αυτή δεν είναι μια αυθαίρετη, υποκειμενική εκτίμηση τους. Εδράζεται σε έγγραφα, σε μελέτες, σε αρχαιολογικές έρευνες των ίδιων των υπηρεσιών του ελληνικού δημοσίου. Αναφέρεται και στη σχετική αναφορά της ανασκαφικής έρευνας, την οποία διενέργησε η κ. Λυγκούρη το 1994 ύστερα από σχετική γνωμοδότηση του ΚΑΣ, στην οποία δηλώνεται ότι δεν έχει αποκαλυφθεί κάποια αρχαιότητα. Αναφέρεται, επίσης, στο έγγραφο της κ. Παρλαμά, το οποίο απέστειλε στη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, επικαλούμενη τις ανασκαφικές έρευνες της κ. Λυγκούρη. Τέλος κάνει αναφορά στο έγγραφο, το οποίο κατέθεσε η Υπουργός Πολιτισμού κ. Παπαζώη στη Βουλή των Ελλήνων στο Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, ύστερα από σχετική επερώτηση της τότε Βουλευτή του Συνασπισμού κ. Μαρίας Δαμανάκη, στο οποίο σημειώνεται ότι δεν υπάρχει ναός. Ο ναός αυτός καταστράφηκε το 1778 αποδειγμένα ιστορικά ύστερα από τις ανασκαφές του κ. Σκια και του κ. Τραυλού, αν και λίθοι από το ναό χρησιμοποιήθηκαν για την οικοδόμηση του τείχους της Ακρόπολης. Στηρίζεται στο ενημερωτικό σημείωμα της κ. Πάντου, στο οποίο τονίζεται ότι ο ναός έχει καταστραφεί ολοσχερώς, στην αλληλογραφία μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών καθώς και στη δήλωση της κ. Παρλαμά στην αντίστοιχη συνεδρίαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία ο ναός έχει καταστραφεί. Υπάρχει και μια άλλη άποψη που αιωρείται, ότι τα ακίνητα αυτά μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων. Η τελευταία άποψη δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί σύμφωνα με τις αντίστοιχες αποφάσεις του κ. Βενιζέλου και με τη γνωμοδότηση του ΚΑΣ την από 1/8/2002. Εξάλλου και η πραγματική κατάσταση, όπως η διέλευση του τραμ απέκοψε κάθε δυνατότητα ενοποίησης. Επαναλαμβάνει την άποψη του κ. Κ. Δοντά ότι η θέση των ιδιοκτητών είναι η πλήρης απελευθέρωση των ακινήτων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο κ. Ευφραιμίδης έχει ακριβώς πίσω από το οικόπεδό τους κατοικία, όπως και πολλά μέλη του συλλόγου «Αρδητός». Το

έχει μετατρέψει γεγονός αποδεικνύει ότι οι περίοικοι επιθυμούν να τερισώσουν τη δική τους θέα. Τάσσεται υπέρ της διενέργειας ανασκαφής με την προϋπόθεση να μην πραγματοποιηθεί από εργάτες, διότι τα κτίσματα είναι ετοιμόρροπα και επικίνδυνα και υπάρχει ο φόβος κατάρρευσης. Ζητά να τους επιτραπεί η χρήση ελαφρών σκαπτικών μηχανημάτων καθώς και να παρίστανται εκπρόσωποι του Υπουργείου Πολιτισμού κατά τη διάρκεια των εκσκαφών.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι στην αρχή ρωτήθηκαν αν υπάρχει αντίρρηση από την πλευρά των ιδιοκτητών να αναλάβει την κατεδάφιση το Υπουργείο Πολιτισμού.

Ο κ. Αντωνίου απαντά ότι δεν υπάρχει καμία αντίρρηση.

Ο Πρόεδρος σημειώνει ότι με βάση τα προλεγόμενά του ισχυρίζεται κάτι άλλο.

Ο κ. Κ. Δοντάς παρεμβαίνει λέγοντας ότι ο ρυθμός δεν πρέπει να είναι προσχηματικός, διότι γνωρίζουν ότι πολλές φορές οι ανασκαφές διαρκούν και 10 χρόνια.

Ο κ. Σ. Αντωνίου προσθέτει ότι θα πρέπει να αλοκηρωθούν οι ανασκαφές σε σύντομο χρονικό διάστημα. Υπογραμμίζει το γεγονός ότι δεν πρόκειται για κάποια ακίνητα ευτελούς αξίας, γεγονός το οποίο πρέπει να συνεκτιμήθει από το Συμβούλιο. Η σημερινή αγοραία αξία των ακινήτων ολόκληρου του Ο.Τ. ξεπερνάει τα 3 δις δραχμές. Το 2002 είχαν έγγραφες προσφορές από 2 εταιρείες, από την κυπριακή κατασκευαστική εταιρεία "SAIPARKO" και από τον κ. Μπενακόπουλο για τα 973 τ. μ. όχι για τα 1.397. Η προσφορά της "SAIPARKO" ήταν 1 δις και 500 εκατομμύρια και του Μπενακόπουλου 1 δις και 800 εκατομμύρια δραχμές, με συντελεστή αντιπαροχής 55%.

Στο σημείο αυτό απεχώρησαν οι: Κυριάκος Δοντάς και Σωτήρης Αντωνίου, Δικηγόροι, Περικλής Λιβάς και Περικλής Λιβάς, ιδιοκτήτες, και η κα Μαρία Αργυράκη – Οικονόμου, ιδιοκτήτρια.

Ο κ. Θ. Θεοφανόπουλος επισημαίνει ότι η υπουργική απόφαση του 2003, η οποία στηρίχτηκε σε γνωμοδότηση του Συμβουλίου δεν αποτελεί εκτελεστή πράξη. Η τελική πράξη που επιφέρει αποτελέσματα είναι η έκδοση της κοινής αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού. Η πρώτη απόφαση αποτελεί ένα *internum* της Διοίκησης και επέχει θέση εισήγησης και τελικής θέσης του Υπουργού Πολιτισμού στον Υπουργό των Οικονομικών, η οποία και δημοσιεύεται. Από και νομικώς είναι εκκρεμής η απαλλοτρίωση.

Ο Πρόεδρος ρωτά αν έχει ανακληθεί η απαλλοτρίωση και αν έχει περάσει το 18μηνο.

Ο κ. Θ. Θεοφανόπουλος απαντά ότι δεν τίθεται θέμα 18μήνου, γιατί δεν έχει βγει κοινή υπουργική απόφαση. Η απόφαση του 2003 ήταν η τελική τοποθέτηση του Υπουργείου Πολιτισμού στον Υπουργό Οικονομικών, δεν έχει βγει κοινή απόφαση. Αν εστάλη ο φάκελος, δεν γνωρίζει.

Ο Πρόεδρος ρωτά αν η πρόταση για ανασκαφική έρευνα προέκυψε από πρωτοβουλία της Υπηρεσίας.

Κ. Κ. ΑΙΚ. Κυπαρίσση απαντά ότι η ανασκαφική έρευνα αποτελεί πρόταση της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Σε διευκρινιστική ερώτηση του Προέδρου η κ. ΑΙΚ. Κυπαρίσση απαντά ότι η προαναφερόμενη αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων απέστειλε σχετικό έγγραφο στις 7 Δεκεμβρίου του 2004. Μετά την παρουσίαση του ιστορικού της υπόθεσης συνεχίζει: «Η Γ' ΕΠΚΑ προκειμένου να ληφθεί πλέον μια οριστική απόφαση για το χρονίζον θέμα και δεδομένου ότι η διαδικασία απαλλοτρίωσεως δλων των

ακινήτων του συγκεκριμένου τετραγώνου δεν έχει προχωρήσει, μαλονόπι
υπάρχει και νέα σχετική οικόπεδη γνωμοδότηση του ΚΑΣ του 2003 προτείνει τα
ακόλουθα: Να προχωρήσει η καθαιρεση δύον των εποικόφροτων ακινήτων
χωρίς τη χρήση μηχανικών μέσων, και στη συνέχεια να καθαιριστεί αλόκληρος ο
χώρος και να ανασκαφούν δύο τα μη έρευνημένα πρήματα του οικοδομικού
τετραγώνου. Ανάλογα με τα αποτελέσματα της αλόκληρωμένης έρευνας και
όταν η εικόνα του χώρου θα είναι πλέον απολύτως ξεκαθαρισμένη, θα είναι τότε
δυνατή η λήψη μιας οριστικής αποφάσεως σχετικά με την ανέγερση ή μη και
υπό πολίους δρους του οικοδομικού τετραγώνου». Η Διεύθυνση Προϊστορικών
και Κλασικών Αρχαιοτήτων συμφωνεί με την πρόταση της Γ' Εφορείας
Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Ο κ. Π. Θέμελης, Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο
Κρήτης, θεωρεί ότι οι εκπρόσωποι των ιδιοκτητών δέχονται την κατεδάφιση,
γιατί εικληπτούν ότι θα αποδεσμεύτει το οικόπεδο και θα υπάρχει η
δυνατότητα οικοδόμησης σε κάποιο σημείο. Γι' αυτό το λόγο εκφράζει την
επιφύλαξή του χωρίς να εσπιάζει στην άποψη των αικαλόγων και των
υπερασπιστών της απαλλοτρίωσης που έχουν κι αυτοί ένα δίκαιο. Η γνώμη του
είναι ότι η αρχαιολογική, ιστορική και επιστημονική αξία του χώρου, είναι
δεδομένη και δεν μπορεί να αμφιβιβληθεί. Η διενέργεια σύμπληρωματικής
ανασκαφικής έρευνας στο χώρο που καταλαμβάνουν σήμερα οι υπό¹
κατεδάφιση οικοδόμες, πρέπει να αποσκοπεί στο να αναδειχθούν τα σώζομένα
αρχιτεκτονικά κατάλοιπα του ανδρίου ή της κρητίδας του αιγαίνων αρχαίου
κλασικού ναού καθώς και το άμεσο περιβάλλον του. Οι συγκεκριμένοι
εκπρόσωποι έχαναν κρίσις αρχαιολογικού περιεχαμένου, όπως ότι δεν
υπάρχουν στο συγκεκριμένο χώρο αρχαία, ότι το εν λόγω κρητίδωμα δεν
ανήκει στο ναό, ενώ είναι του ναού. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο χώρος αυτός
κηρύχθηκε αρχαιολογικός διότι αυτό το μνημείο είναι μοναδικής ιστορικής,
αρχαιολογικής και επιστημονικής αξίας.

Η κ. Λ. Παλασκράσσα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αρχαιολογίας στο
Αριστοτελείο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, υπογραμμίζει τη σημασία του χώρου.
Οσον αφορά στις ανασκαφές πιστεύει ότι μπορούν να δώσουν αρκετά στοιχεία
συναλογικά για το χώρο αλλά και για το ναό. Αναφέρεται στην παραπήρηση της κ.
Χιωτέμη, σύμφωνα με την οποία υπάρχουν μέλη του ναού εντοιχισμένα στα
στήπα αυτά, στις παλαιότερες ανασκαφές και στις έρευνες του κ. Τραυλού, ο
οποίος διέσωσε ένα πολύ μεγάλο μέρος της τοπογραφίας των Αθηνών. Τόσο ο
κ. Γκαλές δύο και η ίδια έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με το συγκεκριμένο χώρο
και συμπεριλαμβάνεται, μάλιστα, στο πανεπιστημιακό μάθημα της τοπογραφίας
των Αθηνών. Με βάση τα παραπάνω δεν είναι βέβαιη αν ο διασωζόμενος
τοίχος αποτελεί όντως το ανάλημμα του ναού καθώς και τι σχέση είχε με το
ναό. Δεν συμφωνεί με την άποψη της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων ότι ο
ναός έχει καταστραφεί ολοσχερώς. Δεν έρει τι ακριβώς μπαρεί να σώζεται.
Πιστεύει ότι η ανασκαφική έρευνα θα λύσει πάρα πολλά ζητήματα που
αφορούν στο χώρο. Οσον αφορά στη κοίτη του Ιλισού έχει ήδη καταστραφεί σε
σημαντικό βαθμό. Η τελευταία βρίσκεται στο χώρο του κολυμβητηρίου, όπου
έχει χρησιμοποιηθεί τοπικό σε μεγάλη έκταση.

Ο Πρόεδρος προτείνει τη διενέργεια μιας αυτοψίας συντομότατα, λόγω και
της εγγύτητας του χώρου έτσι, ώστε τα μέλη του Συμβουλίου να διαμορφώσουν
μια γνώμη. Από τη μία μεριά επιβάλλεται η προστασία της πολιτιστικής
κληρονομίας και από την άλλη η προστασία κάποιων θεμελιωδών ατομικών

δικαιωμάτων. Η πολύτεια πρέπει να έχει μια σφραγίδα στάση και να μπορεί να δώσει κάποια λύση στα προβλήματα των πολιτών. Δεν μπορεί να υπακοφαίγει.

Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπ' άρτην του τα ανωτέρω, βάσει των οποίων δεν θίγονται αμέσως ή αμείσως αρχαιότητες καθώς και τις διατάξεις του Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», γνωμοδοτεί ομοφώνως:

Υπέρ της πραγματοποίησης αυτοψίας από την Ολομέλεια του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου στο οικαδούλικό τετράγωνο που παριεβάλλεται από τις αδούς Αρδηττού, Κούτουλα, Θωμοτούλου και Κεράλα στο Μέτσ, προκαλένου να διαμορφώσει σαφή στοιχη και να επαναφέρει το θέμα στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο.

Ο Πρόεδρος
Χ. Ζαχόπουλος

Η Γραμματέας
Χριστίνα Κολιπέτσα

Ακολήθες αυτίνων ψηφοφ

Η Προϊσταμένη του τμήματος
της Γραμματείας κατεβ.

Σ. ΕΠΙ/ΓΕΡ. Ε/Γ. Ε.

Μαρία Λαζαρίδηνη
Αστυιολόγος κε βιωμό Α